14.10.2021

Puolustusministerin kuuleminen valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostossa 14.10.2021

Vastaukset valiokunnan etukäteen lähettämiin kysymyksiin puolustusselonteosta (VNS 8/2021 vp) ja talousarvioesityksestä vuodelle 2022 (HE 146/2021 vp):

1 Strategisten hankkeiden eteneminen, LAIVUE2020 tilanne ja viivästykset - valtion keinot tilanteen ratkaisemiseksi, arvio todellisen indeksikehityksen ja ennakollisen kustannustasotarkistuksen eroista tulevina vuosina sekä indeksin kasvun vaikutukset toimintamenojen riittävyyteen.

HX-hankkeen tilanne

HX-hanke on edennyt koronapandemiasta huolimatta lähes vuonna 2015 suunnitellun aikataulun mukaisesti. Hanke on saanut hankkeen alusta alkaen selkeää ja oikea-aikaista ohjausta. Poliittisen johdon asettamat vaatimukset on huomioitu tarjouskilpailussa täysimääräisesti. Myös puolustusvaliokuntaa on informoitu HX-hankkeesta, kuten myös LV2020 –hankkeesta, perusteellisesti.

HX-hankkeen lopulliset tarjoukset vastaanotettiin huhtikuussa 2021, jonka jälkeen alkoi suuren työmäärän vaativa tarjousten evaluointi. Evaluointi- ja arviointityö on edelleen kesken. Valintapäätöksen tekee valtioneuvosto jouluun 2021 mennessä. Eduskunta on myöntänyt hankkeen rahoituksen.

HX-hankkeen lopullisten tarjousten arviointiprosessi on toteutettu päätösalueittain ajallisesti rinnakkain ja arviointia on tekemässä yli 100 henkeä. Kunkin päätösalueen arvioinnissa on useita portaita, arviointialueen tulokset eivät ole koskaan yhden ihmisen tai ryhmän vastuulla eikä tieto eri päätösalueiden tuloksista paljastu muiden päätösalueiden arvioijille. Tarjousten välistä vertailua ei ole vielä tehty millään tasalla, vaan edelleen käydään läpi huoltovarmuuden, kustannusten ja teollisen yhteistyön päätösalueita tarjoajakohtaisesti. HX-hankkeen lopullinen arviointi ja tarjoajakohtainen vertailu toteutetaan kokoavassa ryhmäpäätöksessä, joka toteutetaan vaiheittain päätösalueittain ensi kuun aikana. Lopullisen päätöksen kandidaatin menestymisestä, hyväksymisestä tai hylkäämisestä tekee kokoava ryhmäpäätöksenteko. Evaluoinnin lopputuloksena syntyvä puolustusvoimien esitys-hankittavasta hävittäjäjärjestelmästä valmistuu niin, että Valtioneuvosto pystyy tekemään hankintapäätöksen jouluun mennessä.

HX-valinnalla ratkaistaan Ilmavoimien taistelukyky aina 2060-luvun alkuun asti. Siksi keskeisin päätöksentekoperuste on suorituskyky - paras suorituskyky voittaa. On Suomen puolustusjärjestelmän edun mukaista, että hankintamenettely johtaa suorituskyvyltään parhaimman järjestelmän valintaan. Valintapäätöstä tehdessä on kyettävä arvioimaan koko HX-järjestelmän kehityspotentiaalia aina 2060-luvulle asti. Elinjaksokustannusten, huoltovarmuuden ja teollisen yhteistyön osalta vaaditaan, että tarjous täyttää arvioitaville päätösalueille tarjouspyynnössä määritetyt vaatimukset.

Valinnan turvallisuus- ja puolustuspoliittinen vaikuttavuus arvioidaan tarjouskilpailun ulkopuolella.

Varsinainen HX-hankintaesitys tehdään Puolustusvoimien materiaalihankkeiden esittelyprosessin kautta, eli esitys tulee Puolustusvoimien logistiikkalaitokselta Ilmavoimien komentajan puollon jälkeen Pääesikuntaan, josta edelleen puolustusministeriöön arvioitavaksi ja valtioneuvostoon esiteltäväksi ja päätettäväksi. Valtioneuvosto tulee saamaan kaiken tarvitsemansa tiedon päätöksentekonsa tueksi ja perusteiksi.

Hankintasopimukset allekirjoitetaan vuoden 2022 alkupuolella ja HX-järjestelmän käyttöönotto tapahtuu suunnitellusti vuosina 2025-2030.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Laivue 2020 -hankkeen tilanne

Ministeri Kaikkonen antoi tilannekatsauksen kuulemisessa (käyttö rajoitettu Suojaustaso IV JulkL 621/1999, 24.1§ 10 k)

Indeksikäsittely momentilla 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat)

Momentin 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat) kustannustasotarkistus tehdään teollisuuden tuottajahintaindeksin (alaindeksi C28) perusteella. Indeksin vuosimuutos on ollut keskimäärin noin 1,1 % vuosina 2011-2020. Inflaatio on ollut matalaa finanssikriisin jälkeen. Tulevan indeksikehityksen ennustaminen on haastavaa. Valtiovarainministeriön tuoreimman taloudellisen katsauksen (27.9.2021) mukaan kuluttajahintaindeksi kiihtyy vuosina 2022 ja 2023 1,6 % ja 1,7 %. Tästä on toki vaikeaa tehdä arviota teollisuuden kuluttajahintaindeksin kehityksestä.

Strategisilla hankkeilla kustannustasotarkistus poikkeaa muista Puolustusvoimien hankinnoista. Laivue 2020 –hankkeessa indeksimeno katetaan hankintasopimuksissa yksilöityjen indeksien mukaan. Vastaava menettely on myös HX-hankkeessa momentilla 27.10.19 (Monitoimihävittäjien hankinta).

2 Kyber-, informaatio- ja avaruuspuolustuksen kehittäminen, tilannekuvan laajuus, mahdollisen kyberhyökkäyksen torjunnan johto ja tehtävänjako. Arvio riittävistä kyber-, informaatio- ja avaruuspuolustuksen resursseista.

Vaikka selonteossa on käsitelty samassa kappaleessa kolmea eri puolustuksen lajia, ne eivät ole kaikki välittömästi toisiinsa kytköksissä. Informaatiopuolustus liittyy läheisesti kyberpuolustukseen, mutta kohdentuu sekin eri asiaan. Kyberpuolustusta kehitetään Puolustusvoimissa johtamisen sekä tiedustelun-, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelmissa. Informaatiopuolustusta ja avaruuspuolustusta kehitetään taistelujärjestelmän yhteisten suorituskykyjen kehittämisohjelmassa. Kehittämisohjelmien rahoitus perustuu eduskunnan hyväksymiin tilausvaltuuksiin, jotka valmistellaan vuosittaisiin talousarvioihin.

Puolustusvalmiuteen kohdistuvat vaatimukset ulottuvat myös kyber-, avaruus- ja informaatiotoimintaympäristöihin. Kaikkia toimintaympäristöjä on kyettävä valvomaan, ja niissä on tarvittaessa voitava käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet. Tämä edellyttää koko yhteiskunnan varautumista, toimeenpanoa tukevaa lainsäädäntöä ja tilanteenmukaista kansainvälistä yhteistyötä.

Erityinen kehittämistarve liittyy kyberpuolustukseen, koska kyberturvallisuuden osalta vastuut jakautuvat poikkihallinnollisesti useille eri viranomaisille. Puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallisesta kyberpuolustuksesta osana kansallista kyberturvallisuutta. Kyberpuolustusta kehitetään niin, että sen avulla voidaan turvata paremmin paitsi Puolustusvoimien omat myös muut puolustuskykyyn suoraan vaikuttavat järjestelmät. Tämä edellyttää yhteistyötä.

Kyberpuolustuksen tueksi tarvitaan kansallinen kyberturvallisuuden tilannekuva, jonka kokoaminen on määritetty laissa Kyberturvallisuuskeskuksen tehtäväksi. Tilannekuvan ja siihen liittyvien tietojen jakaminen viranomaisten kesken edellyttää edelleen yhteistoiminnan kehittämistä.

Mahdollisen kyberhyökkäyksen johto ja tehtävänjako ovat monitahoinen kysymys. Johto kuuluu kulloinkin toimivaltaiselle viranomaiselle, koska ei ole yhtä nimettyä viranomaista, joka johtaisi kyberhyökkäyksen torjuntaa. Mikä hyökkäys kohdistuu Puolustusvoimiin, torjuntaa johtaa Pääesikunta. Yleisesti voidaan todeta, että laajamittaisissa häiriötilanteissa valtioneuvoston kanslialla on koordinointivastuu. Kyberturvallisuuskeskus muodostaa tilannekuvaa ja tukee asiantuntijoillaan hyökkäyksen selvittämistä, mikäli heidät mukaan pyydetään. Jos asiasta tehdään rikosilmoitus poliisille, poliisi ryhtyy selvittämään rikosta. Suojelupoliisilla ja sotilastiedustelulla on käytettävissään poliisilain, tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelusta annetun lain sekä sotilastiedustelulain mukaiset toimivaltuudet.

Oikeusministeriön selvityksessä (2019) todetaan seuraavaa: ”Viranomaisten mahdollisuudet puuttua mahdollisuudet puuttua häiriötilanteisiin tai määrätä toimenpiteitä niiden poistamiseksi vaihtelevat kuitenkin sektorikohtaisesti ja säännökset ovat osittain epäselviä tai tulkinnanvaraisia tai ne puuttuvat kokonaan. Liikenne- ja viestintävirastolla on kyberuhkien torjunnan osalta laajimmat (mutta sektorikohtaisesti rajatut) valtuudet.” Selvitys esittää suosituksenaan, että ”Olisi perusteltua tarkastella sektorikohtaisesti, pitäisikö viranomaisille antaa uusia valtuuksia ryhtymään toimenpiteisiin kyberuhkien torjumiseksi.”

Kyber-, informaatio- ja avaruuspuolustusta on jo kehitetty, ja selonteossa esitettyjen resurssien varmistaminen luo edellytykset suorituskyvyn kehittämiseksi edelleen. Kyberpuolustuksen osalta täysin keskeistä on yhteiskunnan muun kyberturvallisuuden varmistaminen riittävillä resursseilla, mikä liittyy täysin olennaisesti myös valtion yhteisten palvelujen tietoturvallisuuden ja kybersuojauksen kehittämiseen. Nykytilanteessa näyttää siltä, että vain Puolustusvoimilla on taloudellisia edellytyksiä suorituskyvyn kehittämiseksi. Erityisesti tiedonvaihtoa ja yhteistoimintaa, joihin liittyvät kysymykset liittyvät toimivaltuuksiin ja sitä kautta lainsäädäntöön, voidaan kehittää myös ilman merkittäviä taloudellisia resursseja, mutta se ei poista riittävien taloudellisten ja henkilöstöresurssien tarvetta.

3 Varusmiesten koulutus - koronapandemian aiheuttamien muutosten purku, hyväksi todetut käytännöt ja niiden jatkaminen, varusmiesten ruokarahan leikkaus, varusmiesten palvelutyytyväisyys

THL on luokitellut varusmieskoulutusta antavat joukko-osastot korkeimman koronariskitason luokkaan sekä tartuntariskin että leviämispotentiaalin osalta. Koronapandemian takia toteutettuja varusmieskoulutuksen sopeuttamistoimia tullaan purkamaan vaiheittain, jotta rajoitustoimien vaikutukset epidemiaan pystytään havaitsemaan ja tilanteeseen tarvittaessa puuttumaan, ja jotta puolustuskyky ja kaikkien terveysturvallisuus turvataan kaikissa tilanteissa. Varusmieskoulutus toteutetaan toistaiseksi käytössä olevalla osastojaolla, jolla kyetään tehokkaasti estämään koronaviruksen leviäminen varuskunnissa sekä turvaamaan valmius ja henkilöstön terveysturvallisuus. Tämänhetkisen arvion mukaan viimeiset rajoitukset voidaan purkaa sen jälkeen, kun ensi tammikuun saapumiserä on aloittanut palveluksensa, eikä alueellisesti ei ole voimassa purkamista estäviä aluehallintoviraston koronarajoituksia tai valtakunnallisesti ei ole käytössä valtioneuvoston "hätäjarrumekanismia".

Pandemian aikana käytetyistä torjuntakeinoista on hyötyä kaikkien tartuntatautien ja epidemioiden (esimerkiksi influenssa, kausiflunssat, vatsataudit, seuraavat pandemiat) ehkäisyssä ja hallinnassa. Puolustusvoimat säilyttää myös valmiuden palauttaa välittömästi paikallisesti rajoitustoimia tai toteuttaa terveysturvallisuutta lisääviä toimia, mikäli tilanne niin vaatii.

Asevelvollisuuslaissa tarkoitetuista etuuksista on annettu puolustusministeriön asetus (1444/2007). Etuusasetukseen on lisätty väliaikainen 5 a §, jossa säädetään ruokarahan määrästä 13.3.2020 käyttöönotetun erityisjärjestelyn aikana. Asevelvolliselle maksetaan ruokarahaa 13,50 euroa jokaiselta sellaiselta vuorokaudelta, jonka hän on erityisten palvelusolosuhteiden takia määrättynä palveluspaikan ulkopuolelle ja jonka aikana hänelle ei järjestetä asevelvollisuuslain mukaista maksutonta muonitusta. Ruokarahakustannusten kattamiseksi Puolustusvoimille myönnettiin vuoden 2020 lisätalousarvioissa lisämäärärahaa 7,1 milj. euroa. Samaan tarkoitukseen myönnettiin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa 7,1 milj. euroa ja edelleen vuoden kolmannessa lisätalousarviossa 7,1 milj. euroa kattamaan toisen vuosipuoliskon kustannukset. Asetuksen tilapäinen muutos on tällä hetkellä voimassa 31.12.2021 saakka. Puolustusvoimat esittää tarvittaessa lisämäärärahaa ruokarahakustannusten kattamiseksi vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Varusmieskoulutuksen erityisjärjestelyjen päättyessä asevelvollisten lomat ja vapaat palaavat ns. normaaleihin järjestelyihin. Näin ollen kyseessä ei ole varusmiesten ruokarahan leikkaus, vaan kyseessä on tilapäisen erityisjärjestelyn päättyminen. Ruokarahaa tullaan edelleen maksamaan asevelvolliselle komennusmatkasta, jonka aikana Puolustusvoimat ei järjestä asevelvollisuuslain mukaista maksutonta muonitusta. Oikeutta maksuttomaan majoitukseen ja muonitukseen ei kuitenkaan ole loma-ajalta, jonka asevelvollinen viettää palveluspaikan ulkopuolella.

Korona-aikana käytössä olleista rajoituksista ja erityisjärjestelyistä huolimatta varusmiesten kokemus koulutuksen laadusta on ollut hyvä. Epidemia-ajan kolmen loppukyselyn keskiarvot ovat olleet koko vuosituhannen parhaita. Kesäkuussa 2021 kotiutuneiden varusmiesten maanpuolustustahto, tyytyväisyys armeija-aikaan ja esimiehiin sekä luottamus joukon suorituskykyyn sodassa ovat korkealla tasolla. Kotiutuneiden varusmiesten loppukyselyssä arviot annetaan asteikolla 1-5. Kesäkuussa kotiutuneiden kyselyssä varusmiesten maanpuolustustahto (4,3), sekä tyytyväisyys henkilökuntaan (4,3) sekä armeija-aikaan (4,2) ovat säilyneet korkealla tasolla. Luottamus joukon suorituskykyyn sodassa on tasolla 3,9 ja palvelusmotivaatio tasolla 3,8. Upseerikokelaat saavat arvosanan 4,2 ja ryhmänjohtajat 4,0.

4 Puolustusselonteossa sopimussotilaiden vaje on 80 henkilötyövuotta, mikä on sen aiheuttama määrärahavaje. Onko oikein olettaa, että sopimussotilaiden lukumäärä- ja määrärahavajeet eivät sisälly puolustusselonteossa esitettyihin 38 milj. euron rahoitusvajeeseen ja 500 henkilötyövuoden lisätarpeeseen. Sopimussotilaiden henkilötyövuosimäärä vuonna 2021 ja 2022 sekä tavoitetaso.

Selonteossa mainittu sopimussotilaiden 80 henkilötyövuoden vaje on euroissa noin 2,1 milj. euroa/vuosi. Sopimussotilaiden lukumäärä- ja määrärahavajeet eivät sisälly puolustusselonteossa esitettyihin 38 milj. euron rahoitusvajeeseen ja 500 henkilötyövuoden lisätarpeeseen.

Sopimussotilaiden määrää on lisätty vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa myönnetyllä 2,2 milj. euron (85 htv) lisämäärärahalla ja vuoden 2020 neljänteen lisätalousarvioon sisältyneellä koronaelvytyksellä 2,5 milj. euroa (96 htv). Saadut lisäresurssit ovat lisänneet vuoden 2021 sopimussotilasmäärän noin 451 henkilötyövuoteen. Tähän on ollut syynä koronapandemian aiheuttama lisätarve mm. varusmieskoulutuksen osastojakoon liittyen.

Vuoden 2022 talousarvioesitys ei sisällä sopimussotilaiden palkkaamiseen viime vuosina saatua lisärahoitusta. Puolustusministeriö on sen sijaan esittänyt 2,2 milj. euron lisäystä kuluvan syksyn lisätalousarvioon ja valtiovarainministeriö on jo puoltanut esitystä. Tämä lisäys on kaksivuotisena siirtomäärärahana Puolustusvoimien käytettävissä sopimussotilaiden palkkaamiseen myös vuonna 2022 ja kattaa tähän liittyvän määrärahatarpeen. Vuodesta 2023 alkaen tilanne on lisärahoituksen osalta auki. Nykyiset kehykset eivät sisällä lisärahoitusta sopimussotilaiden palkkaamiseen.

5 Henkilöstön kuormittuneisuus

Puolustusvoimien hallintoyksiköissä seurataan jatkuvasti työntekijöiden jaksamiseen vaikuttavia seikkoja (esim. ylityökertymä, työilmapiirikyselyt) joiden pohjalta tehdään ennakoivia tai reagoivia toimia. Pääesikunta muodostaa kuukausittain tilannekuvaa (käydyt työkykykeskustelut, keskustelujen perusteella tehdyt päätökset, terveysprosentti). Vuoden 2021 työilmapiirikyselyssä Puolustusvoimien työpisteiden jaksamisen summamuuttujien keskiarvo oli 3,9 / 5. Hyvistä tuloksista huolimatta työpisteiden välillä on eroja. Varusmieskoulutusta antavien yksiköiden työkuormaa on kevennetty käyttöön saadulla resurssilla (sopimussotilashenkilötyövuodet) vuosina 2020 ja 2021, työaikasuojelulla sekä priorisoimalla työtehtäviä puolustusvoimallisesti.

Kokonaisuudessaan Puolustusvoimien palkatun henkilöstön kyky suoriutua tehtävistään on toistaiseksi hyvällä tasolla, vaikka koronapandemia onkin vaikuttanut erityisesti varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen henkilöstöön. Tilannetta seurataan aktiivisesti ja ryhdytään tarvittaessa ennakoiviin toimiin.

6 Reserviläisten koulutus ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen resurssien riittävyys

Reserviläisten koulutus

Tuore puolustusselonteko antaa Puolustusvoimille hyvät perusteet jatkaa reservin koulutuksen kehittämistä. Hallitusohjelmaan perustuva kertausharjoituskoulutettujen määrän lisäys/vuosi on yhteensä 1 500 kertausharjoituskoulutettua (1,5 milj. euroa/vuosi), ja lisäys tehdään asteittain vuosina 2020–2023. Vuoden 2022 koulutettavien reserviläisten tavoitetaso on sama kuin vuonna 2021, yhteensä

19 300. Koronapandemia on rajoittanut vuosina 2020−2021 kertausharjoituksia. Puolustusvoimat on ennakoinut, että tänä vuonna kertausharjoituksissa koulutetaan noin 16 500 reserviläistä.

Reservin koulutuksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeet yhdistyvät reservin koulutusjärjestelmässä kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa nousujohteisen ja yksilöllisen osaamisen kehittämisen, tukee joukon suorituskyvyn kehittämistä sekä mahdollistaa sotilaallisen valmiuden joustavan kohottamisen. Nykyaikaiset opetus- ja oppimismenetelmät siirretään hallitusti kaikkeen reservin koulutukseen ja reserviläisille luodaan mielekkäitä ja nousujohteisia koulutuspolkuja.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen resurssien riittävyys

Selonteko antaa Puolustusvoimille myös hyvät perusteet vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi. Selonteon linjaukset on huomioitu tällä hetkellä Pääesikunnan johdolla päivityksessä olevassa reservin koulutuksen kehittämissuunnitelmassa. Yhtenä suunnitelman keskeisenä kehittämistoimenpiteenä on Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) välisen koulutuskumppanuuden syventäminen. Reservin koulutuksen kehittämissuunnitelman päivityksessä ovat mukana myös kaikki keskeiset reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt.

Puolustusvoimat kouluttaa johtamissaan vapaaehtoisissa harjoituksissa vuosittain noin 12 000 reserviläistä ja tukee Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toteuttamaa koulutusta vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) ja Puolustusvoimien oman normiohjauksen mukaisesti. Vapaaehtoinen maanpuolustus tukee suorituskykyisen reservin ylläpitoa ja valmiutta tukea muita viranomaista. Vapaaehtoiselle maanpuolustukselle kohdennetut resurssit ovat tehtäviin nähden riittävällä tasolla.

7 Suomen mahdollisuudet päästä mukaan EU:n puolustusrahaston hankkeisiin. Arvio kansallisen rahoitusosuuden riittävyydestä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Rahoituksen saaminen Euroopan puolustusrahastosta pohjautuu pääasiallisesti kilpailullisiin hakuihin, minkä vuoksi Suomen ja suomalaisten toimijoiden hyötyminen rahastosta on riippuvaista menestyksestä tässä hakumenettelyssä. Suomalaiset teollisuustoimijat ovat aktiivisesti osallistuneet puolustusrahastoa valmistelevaan esivaiheeseen, Euroopan puolustusteollisuuden kehittämisohjelmaan (EDIDP, European Defence Industrial Development Programme). Esimerkiksi EDIDP:n vuonna 2020 rahoittamiin projekteihin osallistuu yhteensä 12 eri suomalaista toimijaa 11 teollisuuskonsortiossa.

Puolustusrahaston myötä teollisuuden toimijoilla on mahdollisuus hakea rahallista tukea hankkeisiinsa, joka voi olla noin 20−100 % riippuen toimen luonteesta. Puuttuva osarahoitus tulee rahoittaa kansallisesti joko hallinnon tai teollisuuden toimesta. Suomella ei ole hallintona erillistä määrärahaa osoitettuna Euroopan puolustusrahaston hankkeiden tukemiseen, vaan hallinnonalan rahoitus voidaan kohdentaa puolustusmateriaalimomentille myönnetystä määrärahasta tai toimintamenomomentilta. Tämä edellyttää, että puolustushallinto osallistuu kyseiseen prosessiin. Puolustushallinto tarkastelee hallinnonalan osallistumista pääsääntöisesti Puolustusvoimien kehittämisohjelman kautta. EDIDP-hankkeita on rahoitettu esimerkiksi Puolustusvoimien toimintamenoista, ja tätä voidaan jatkossakin hyödyntää silloin, kun hanke tukee Puolustusvoimien kehittämisohjelmaa.

Euroopan puolustusrahasto rahoittaa puolustushankkeita vuoteen 2027 saakka, ja ensimmäinen haku loppuu joulukuussa 2021. Sitä, kuinka kansallinen rahoitusosuus katetaan tulevaisuudessa, on syytä tarkastella ja arvioida yhdessä mm. työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

8 Hallinnonalan kipupisteet vuoden 2022 talousarvioesityksessä

Talousarvioesityksestä voi luonnollisesti löytää aina korjattavaa. Mikäli strategiset hankkeet jätetään tarkastelun ulkopuolelle, hallinnonalan perusbudjetti ei kasva ensi vuonna juuri ollenkaan. Puolustusvoimat on joutunut osaltaan osallistumaan valtion konsernisäästöihin ja menojen uudelleenkohdennuksiin, jotka vaikuttavat vuoden 2022 ja myös tulevien vuosien määrärahatasoon.

Puolustusvoimien henkilöstömitoituksen suhteen on edelleen toivomisen varaa, kuten puolustusselonteossa on todettu, vaikka henkilöstöä onkin hieman jo lisätty hallitusohjelmaan perustuen. Suorituskykyvaatimusten koveneminen edellyttää henkilöstömäärän lisäämistä. Suorituskykyjen kehittämisen ohella lisäresursseja tarvitaan muun muassa uusiin teknologioihin liittyvään osaamiseen, kyber-, avaruus- ja informaatiosuorituskykyjen kehittämiseen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpanoon. Henkilöstömäärällä on myös kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen.

Lyhyellä aikavälillä, jo ensi kevään lisätalousarvioon, löytyy mahdollisesti myös puolustusministeriön pääluokasta pienehköjä, ennakoimattomia lisämäärärahatarpeita. Esimerkkeinä voi mainita Puolustusvoimien ja Finavian sopimuksiin liittyvät Puolustusvoimista riippumattomat kustannukset ja varusmieskoulutuksen poikkeusjärjestelyistä aiheutuvat lisäkustannukset, mikäli koronapandemia vaikuttaisi koulutusjärjestelyihin vielä ensi vuonna.

9 Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi

Puolustusministeriön valtiovarainministeriölle lähettämä ehdotus vuoden 2022 talousarvioesityksen täydentämiseksi lisää alkuperäiseen talousarvioesitykseen nähden hallinnonalan määrärahoja kohtuullisen vähän, vain 420 000 euroa, josta 300 000 euroa aiheutuu viranomaisten yhteisen kenttäjohtamisjärjestelmän rakentamiskustannuksista ja 120 000 euroa sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutuksesta ja tukitoimista. Muilta osin talousarvioesityksen täydennys sisältää tulomomenteilla pienehköjä tarkennuksia, hallinnonalan sisäisen määrärahasiirron, tilausvaltuuden muutoksen ja tarkennuksia sotilaallisen kriisinhallintaan esitettävän määrärahan käyttösuunnitelmaan. Nämä muutokset eivät lisää hallinnonalan määrärahoja talousarvioesitykseen nähden.

10 Hallinnonalan TKI-toiminnan rahoitus

[TKI= tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot]

Valtioneuvosto antoi vuonna 2016 periaatepäätöksen Suomen puolustuksen ja teknologisen perustan turvaamisesta. Periaatepäätöksessä määritetyillä teknologia-alueilla tulee turvata osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen, jotta kriittisten järjestelmien toiminta on turvattu myös poikkeusoloissa. Tämä edellyttää myös riittäviä panostuksia puolustuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Puolustusvoimien tulee varmistaa, että se kykenee tasapainoisesti säilyttämään organisaation innovaatio- ja ennakointikyvyn, suorituskykyjen kehittämisen tuen, puolustukselle kriittisen osaamispohjan sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset (mukaan lukien Euroopan puolustusrahaston hyödyntäminen) sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyymin. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Puolustusvoimien T&K-toiminnan kokonaisrahoitustasoa ylläpidetään vähintään tasolla 2 % sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien strategisen hankkeet).

Puolustusvoimat käytti vuonna 2020 tutkimus- ja kehittämistoimintaan yhteensä noin 48 milj. euroa, mikä oli noin kaksi prosenttia sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien strategiset hankkeet). Määrärahan käytöstä noin 35,3 milj. euroa oli momentin 27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot) määrärahaa ja noin 12,7 milj. euroa momentin 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat) määrärahaa. Puolustusvoimien rahoituksella varmistetaan puolustusselonteon mukaisesti pitkäjänteinen, oikein ajoitettu ja riittävä tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointi koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. Innovaatioiden rahoittamiseksi yhteistyötä syvennetään selonteon mukaisesti teollisuuden sekä julkisen sektorin tutkimus- ja innovaatiorahoittajien välillä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Maanpuolustuksen tarvitseman laaja-alaisen osaamisen kehittäminen nojaa kansalliseen TKI-järjestelmään ja sen kykyyn tuottaa uutta tietoa ja teknologista osaamista. Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) toimintaa sotilaallisen maanpuolustuksen resurssina kehitetään osana tutkimustoimintojen kokonaisuutta.

Puolustusministeriö käyttää vuosittain momentin 27.01.01 (Puolustusministeriön toimintamenot) määrärahasta noin 1,3 milj. euroa T&K-toimintaan. Tästä noin 850 000 euroa käytetään suoraan MATINE:n tutkimushankkeisiin, noin 150 000 euroa MATINE:n muuhun toimintaan ja noin 250 000 euroa ministeriön tutkimusyksikön toimintaan.

Euroopan puolustusrahasto pyrkii tehostamaan puolustusteollisuuden innovaatio-, tutkimus- ja teknologiapotentiaalia, ja EU:n rahoitusosuus tutkimuspuolen projekteissa on 100 %, kun muilla sektoreilla se vaihtelee 20-80 % välillä. Rahaston alainen tutkimus- ja teknologiatoiminta tarjoaa mahdollisuuden tukea kansallisen osaamisen kehittämistä tutkimus- ja tiedeyhteisössä sekä puolustusteollisuudessa, myös keskinäisiä verkostoja vahvistamalla. Euroopan puolustusrahasto koostuu tutkimus- ja kehittämiskokonaisuuksista. Kokonaisbudjetin ollessa lähes kahdeksan miljardia euroa (nykyhinnoin), tutkimusosalle on varattu noin 2,7 mrd. euroa, ja kehittämisosalle 5,3 mrd. euroa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi